

Nr 8

Av fru **Ryding m.fl.**, om en översyn av arkivarbetarnas anställnings- och löneförhållanden.

(Lika lydande med motion nr 5 i Första kammaren)

Det privata näringslivets oförmåga att lösa frågan om full sysselsättning för alla som önskar ett arbete efter måttet av sin förmåga drabbar med särskild tyngd handikappade och äldre. Samhället måste därför med skilda medel ingripa för att ombesörja meningsfylld sysselsättning.

När det gäller handikappade har under de senaste åren en betydande utbyggnad av den skyddade verksamheten förekommit (skyddade verkstäder, arkivarbeten och särskilda beredskapsarbeten), men antalet tillgängliga platser är långtifrån tillräckligt.

Vad beträffar arkivarbetena var antalet i sådant arbete verksamma personer 3 712 i september 1967 och 3 828 följande månad, företrädesvis inom den statliga sektorn. Inom kommunalt arkivarbete har antalet sysselsatta aldrig varit högt. Följande redovisning av procentandelen arkivarbetare sysselsatta i kommunalt arkivarbete omvittnar att kommunerna (med undantag för Stockholm) endast föga intresserat sig för denna sysselsättningsform: År 1958 var andelen kommunala arkivarbetsplatser 13,5 %, år 1959 13,7 %, år 1960 12,9 %, år 1961 11,9 %, år 1962 10,4 %, år 1963 9,0 %. De anförda procenttalen baseras på genomsnittliga totalantalet arkivarbetsplatser respektive år. Till belysning av den fortsatta utvecklingen kan nämnas, att procentandelen vid 1965 och 1966 års utgång var 7,3 respektive 11,0 % samt den 15 oktober 1967 14,0 %. Att procentandelen vid sistnämnda datum nått upp till genomsnittsnivån för år 1958 beror i huvudsak på ökningen i Stockholm och således inte på någon allmän ökning av antalet arkivarbetsplatser inom den kommunala sektorn.

Arbetsmarknadsutredningen konstaterade i sitt betänkande år 1965 att arkivarbetena ganska ensidigt lokaliserats till områden och orter med mera omfattande statlig verksamhet samt förklarade, att det icke saknas lämpliga arbetsuppgifter inom kommunerna för arkivarbetare. När kommunintresset för denna sysselsättningsform förefaller så ringa trots tillgången på lämpliga arbetsuppgifter, kan den slutsatsen dragas att kommunerna funnit statsbidraget på 33 % (tidigare 20 %) otillräckligt. Som jämförelse kan erinras om att statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten för svårplacerade, s.k. T-arbeten, generellt fastställts till 50 % av den

beräknade totala kostnaden, innebärande att även kostnader för förberedelser, arbetsledning och material får inräknas i statsbidragsunderlaget.

Det bör också erinras om att enligt arbetsmarknadsutredningen arkivarbetena i princip säges fylla samma uppgift som de nyssnämnda beredskapsarbetena för svårplacerade. Under år 1963 placerades enbart ett 60-tal eller mindre än 3 % av samtliga arkivarbetare i den öppna marknaden. Det betyder att ett ansevärt antal arkivarbetare blivit permanenta beredskapsarbetare, som fortfar att vara »svårplacerade arbetslösa» vilka undergår arbetsträning. Enligt en undersökning år 1960 sysselsattes 8 % i arkiv, 20 % i museer, 25 % vid universitet och högskolor och 15 % hos statliga verk och myndigheter.

De avlönas enligt en av 1962 års riksdag beslutad differentierad lönesättning i 10 lönegrupper motsvarande löneklasserna 3—19 i statens löneplan A. I april 1965 fanns 87 % av arkivarbetarna i löneklasserna 3—5. Men det är uppenbart att de utför ett för de olika institutionerna oombärligt arbete, som under alla förhållanden måste utföras. Att så stor del är placerad i de lägsta lönegrupperna och att ett så ringa antal placerats över till öppna marknaden pekar på ett orättfärdigt förhållande. En grupp har klassats som låglönegrupp utan förhandlingsrätt och möjlighet att öva inflytande på sina egna arbetsvillkor.

Begreppet arkivarbetare bör accepteras som ett yrke jämställt med andra. En närmare undersökning skulle med största sannolikhet ge till resultat, att ett betydande antal arkivarbetare utför ett arbete som rimligen inte kan betecknas som beredskapsarbete. Det bör tillkomma arbetsmarknadsstyrelsen att företa en sådan kartläggning av arkivarbetstjänsterna i syfte att särskilja dem där det inte längre kan sägas vara tal om arbetsträning/utbildning, utan där ett regelrätt arbete utföres. För dessa anställda skulle förutsättningar kunna skapas att som fallet är för andra arbetstagare på facklig grundval få sina arbetsförhållanden, löneklassuppflyttningar etc. reglerade. I de fall där det verkligen är fråga om arbetsträning och utbildning måste garantier skapas att arbetsträningsutlåtanden kommer att avges av personer med kvalifikationer till att avge sådana utlåtanden. Ingen handikappad skall sålunda behöva undergå arbetsträning/utbildning under längre tid än vad som är sakligt motiverat.

Det sagda motsäger inte att arkivarbete utgör ett område som kan bli en lösning på många svårt handikappades sysselsättningsproblem. Det är därför önskvärt att denna verksamhet vidareutbyggs och differentieras ytterligare. En förändring av statsbidragsbestämmelserna innebärande en jämställdhet med de kommunala beredskapsarbetena för svårplacerade, d.v.s. en jämkning till 50 % av den totala kostnaden, i förening med en förstärkt ackvirerande verksamhet från länsarbetsnämnderna borde kunna åstadkomma en icke ringa ökning av antalet sysselsättningsstillfällen. Alter-

nativt kan tänkas att arbetsmarknadsstyrelsen beredes möjlighet att inom kommunala verk och institutioner under ett antal år få inrätta det antal arkivarbetsplatser, som tillsynsmyndigheten finner skäligen. Dessa skulle inrättas på samma villkor som vid de statliga arkivarbetsplatserna samt genom en statlig finansiering av kostnaderna. Inte minst för kommuner i Norrland och s.k. glesbygdsområden skulle det vara av stor betydelse att sådana arkivarbetsplatser inrättades.

Med återopande av det anförda föreslår vi,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om föranstaltande av en skyndsam översyn av arkivarbetarnas anställnings- och löneförhållanden samt vidtagande av åtgärder i enlighet med i denna motion angiven riktning, samt att jämväl initiativ tages till åtgärder i syfte att utöka antalet arkivarbetsplatser, främst inom de kommunala institutionerna.

Stockholm i januari 1968

Gunvor Ryding (vpk)

Axel Jansson (vpk) Henning Nilsson (vpk) Gustav Lorentzon (vpk)
